

kunst, dan
ent wat in
hij doet.
met hang
het heeft
ke vromen,
et God" en
als aan een
zijn vrien
het chris-

de cultuur
godzaligen"
christendom
in verschijn
isel is het
neen meer,
als ik zeg,
ent aan het
an Christus
dat tevens
istendom en
christelijke,
ruiken) van
nd tegen de
zelfverweer,
te is reactie,
laan in hare
bescheaving,
telijkheid is.
Ze had de
kunst, die
onykus haar

en zich bij
en. Al naar
kracht in
igheid tegen

B. W.

EN.

rd-Amerika,
lijk een zuur-
en verborg
sheel gezuurd
kas 13:21.

thie met de
r het eerst
lijk Gerefor-
geruststellen
a. De Dutch
lam gelinsti-
ederlandsche
Kerk". Dat

n en Engel-
sterdam was
dieuw Neder-
rick Hudsons
thans zijn
rhollandsche
r in dienst
dische Com-
er, waarvan

n met haar
nen van de
n zond, toen
alsche Kerk
erland was
in opdracht
ning te hou-
Schrift, de

Zij moesten
ezoecken en
Classis een
de Neder-
menkomsten
a 1633 ging
ndig houden
St. Nicolaas-
m droeg als
an dra een
e-Amsterdam
en en daar-
ligeweekenen
Amerika. Dit

d de onder-
ders die Peter
edanigheden
het niet in
hewindheb-
het moe-

eten afstaan
het mid-
e-Amsterdam
nen kiezen.
e echter het
st jaloersche
en om zijn
v-Nederland.

zeventiende
e ging dien-
die door den
van Nieuw-
e, Engeland
ze werd een
ika, Nieuw-
broeder van
ork.

ervallen door
arveur uit
gouverneur
het bestuur
teer moede,
men Nieuw-
wisseld met

lijven. In
riand meer,
nje-Vrijstaat
kker riepen,

maakten ook de Engelschen, op buit belust en op goud en diamanten zende, lawaai; zij klaagden over het Kruger-bewind; verwekten ontevredenheid; Engeland had uit compassie open ooren voor die klachten... wij konden het einde. Doch en in Amerika en thans in Zuid-Afrika bleek, dat de Hollandsche geest niet zoo gemakkelijk is te kluisteren, zijn invloed te keeren. Die geest bleef toen en blijft ook nu het sterkst naleven in de Kerk. Die oude Staten-Bijbels met hun koperen sloten, blinkend door de Hollandsche properheid, die Bijbels met hun familie-registers hebben steeds een machtigen invloed uitgeoefend op hun bezitters. Die oude Bijbels waren en zijn de band aan de Hollandsche tradities, aan de Hollandsche taal. De Nederduitsch Gereformeerde Kerk was niet met een lichte handbeweging om te zetten in de een of andere Engelsche Kerk van welke benaming dan ook.

Engeland poogde dan de kolonie te verengelschen en begon bij de school — nog trachtte het in het begin dezer eeuw hetzelfde te doen in Zuid-Afrika — doch de Nederduitsche Kerk nam het onderwijs over. Daarop greep Engeland de Kerk aan. Naast de Hollandsche kwamen Engelsche diensten, naast de predikanten uit Nederland Engelsche bedienaren des Woords, straks zelfs in hun plaats. Wel bleef de naam omgezet in het Engelsch: Dutch Reformed Church, maar de geest moest worden veranderd. De Dutch Reformed moest een Staatskerk worden naar Engelsch fatsoen. Gelukkig dat naar Gods voorziening bestel een Oranje-vorst tusschenbeide kwam, de stadhouder-koning Willem III, die aan de Kerk van New-York door een charter tegen het einde der zeventiende eeuw het recht gaf haar eigen aangelegenheden te regelen naar haar kerkrecht, dus naar het Gereformeerde beginsel. En zoo is de Nederduitsch Gereformeerde Kerk, al droeg zij een Engelschen naam, van onberekenbaren invloed geweest op de geestelijke ontwikkeling van Amerika. Nu in onzen tijd, nu de Amerikanen niet meer zien door den Engelschen bril, zich niet meer laten voorlichten door Engelsche historischrijvers — waarvan sommige door chauvinisme gevoerd, weinig meer betrouwbaar zijn dan vele Roomsche schrijvers, door clericalisme geleid — eerst in deze laatste tijden, voornamelijk door Amerikaansche historici van naam, dringt meer en meer het besef door, dat bij velen al is geworden een gevestigde overtuiging, dat de Vereenigde Nederlanden van veel grooter invloed zijn geweest op wat de Vereenigde Staten heeft gemaakt tot de groote natie, die zij thans is, dan wat Engeland Amerika gaf. En haar groot, ja zeer groot aandeel heeft daarin gehad, de Dutch Reformed. Het kan kwalijk uit dankbaarheid zijn, en het is moedelijk met dit feit te rijmen, dat de Dutch Reformed, niet meer Dutch heet, doch thans alleen Reformed. Toch is zij het zuurdeeg geweest, dat heel het deeg heeft doorzuurd.

G. KEIZER.

BOEKBESPREKING.

"Sions Vaastigheid." — Leerrede, op het biduur van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, den 25sten Augustus 1920 te Leeuwarden uitgesproken, door J. H. Landwehr. J. H. Donner. — Rotterdam.

Die arme Synode! Ze heeft veel bekijks gehad, en daar waren zwartkokers onder de toeschouwers. Een reactionaire troep, een oud-maankuist is er onerbiedig gescholden. De knappe stuurder (die toevallig altijd aan wal staan) hebben den zeemanakop geschild.

Wij laten het oordeel over de Synode over aan de geschiedenis, die soms een duidelijk rechter is, maar intusschen willen we aandacht vragen voor de bazen van de Landwehr, die verzamelen bleef. Kijk nu die preek eens! Is die conservatief? Kunnen de reactionairen zich op dit woord beroepen? Mij dunkt, dit is echt reformatorische taal, omdat ze de intellectueel gerusten te Sion aan het schrikken maakt: „Ik durf en mag niet ontkennen, dat er veel in ons midden is, dat tot verootmoediging noopt. Er zijn algemeene verschijnselen van verlanving en inzinking, welke men steeds in de historie der kerk gadeslaat, als een werk der reformatie enkele tientallen van jaren achter den rug lag. Maar daar zijn ook andere verschijnselen. Waarom het geloofchend? Ook in dezen is de waarheid bedektten zichzelf en haren. Er is in ons midden gaan heerschen een zekere mate van zelfverlooftheid. Velen oordeelen aldus: „Wij hebben de waarheid, en daarmee uit! Men voelde niet genoeg, dat voor al ons kennen het woord des Apostels geldt: Nu kennen wij ten degele“.

Vooral dit laatste, gespatieerde, zullen wij onthouden. We zullen er ons door laten inspireren bij onzen arbeid, en eventueel ons mee troosten bij reactionaire kritiek der genoemde „velen“.

B. W.

Lezer, sympathiseert ge met de oprichting van dit blad, stel dan niet uit U als abonné aan te melden.

PERS-SCHOUW.

Over „De Reformatie“.

Begrijpelijkwijze sloegen we ditmaal het eerst de bladen open, om te weten, hoe hun oordeel over ons blad zou uitvallen. Niet, dat wij daarover bijzonder in twijfel verkeerden. Waar zooveel mannen hun medewerking toezeggen op ons van te voren vastgesteld program, kon bijna niet anders verwacht of de ontvangst zou over het algemeen gunstig zijn. Maar we hebben dan nu de proef op de som. Geconstateerd mag worden, dat ons blad een goede pers heeft. Als we hier enkele oordeelvellingen opnemen is alle reclame-maken ons vreemd. Dat laten wij gaarne aan onze uitgevers over. Wat daarom de pers zegt omtrent de goede verzorging, naam van redacteurs en medewerkers laten we niet opzet achterwege. Het is ons hier om den totaal-indruk te doen.

En dan oordeelt de „Gereformeerde Kerkbode voor „a-Gravenhage“:

Het eerste nummer imponeert. Door zijn omvang en door zijn gehalte. Als dat zoo mag voortgaan, wordt het een blad van betekenis.

„De Zeeuwsche Kerkbode“:

Ofschoon we het blad met blijdschap begroeten, toch zal het ons benieuwen, of beide tot haar recht zullen komen de eenheid en de verscheidenheid. Doch dit is van latere zorg en we zullen met belangstelling kennis nemen, wat het blad ons zal geven, want we kunnen wel vertrouwen, dat het ons een degelijke inhoud zal bieden, en dat het volhardend zal om het ideaal, 't welk inderdaad schoon is, te benaderen.

Onze tijd vraagt inderdaad een voorlichting, als men hier geven wil.

„De Geldersche Kerkbode“:

(Het houdt de belofte in) van een nieuwe hoogstaande periodiek, die aan de ontwikkeling van het Gereformeerde leven ongetwijfeld ten goede zal komen.

Het „program van actie“, door de Redactie opgesteld, stelt heel wat in het uitzicht.

Het sluit zich voor een zeer groot deel aan bij hetgeen door de Generale Synode onzer Kerken ten opzichte van uitbouw der Belydenis, hervorming van de Liturgie en van het Catechetisch onderwijs werd besloten.

Wallicht, dat een gedeelte van den voorarbeid voor de komende Synode door dit nieuwe weekblad reeds kan worden verricht!

Eén ding heeft ons echter getroffen.

In het openingswoord van de Redactie wordt o.a. de veronderstelling uitgesproken, „dat we te veel berusten zelfs in de zondige werkelijkheid van een verdeeld christendom“, terwijl in het „program“ onder letter d. is opgenomen: „de pluriformiteit der Kerk en het streven naar waardeering van en samenwerking met verschillende schakeeringen van het christendom“.

„Bergopwaarts“:

Dit eerste nummer ziet er aantrekkelijk uit, en als de Redactie de oogen open houdt voor wat er in de gereformeerde kringen gebeurt, zal het haar aan stof niet ontbreken.

Ik vermoed, dat de verschijning van dit blad door vele gereformeerden met instemming zal worden begroet. Immers in gereformeerde kringen werd den laatste tijd ernstig geklaagd, dat gemeentelieden, die iets op het hart hadden, geen gelegenheid vonden het in het publiek te zeggen, aangezien de deuren der gereformeerde Kerkbode op het nachtslot bleven als een niet-predikant iets te beweren had, waarmee de Redactie het niet helemaal eens was. Dat wordt nu misschien beter, want de Hoofdredacteur van „De Reformatie“ zegt, dat „ieder die de gereformeerde belydenis van harte liefheeft, en over het een of ander wel eens zijne gedachten wil uitspreken met het doel hierdoor reformatie en ontwikkeling te werken“, in dit blad gelegenheid vindt. Het is maar de vraag, of dat „liefhebben van de belydenis“ iets anders beteekent dan: het eens zijn met de redactie. In dat geval komt er natuurlijk niets van terecht. Intusschen: dit nummer ziet er goed uit en bevat beloften voor de toekomst. Het blad werke met zegen.

Een kleine opmerking. Ik mag Hoofdredacteur hier wel veranderen in Eindredacteur?

Overigens kan ik de verzekering geven, dat wat de opname van stemmen uit onze Kerken betreft bedoeling en uitdrukking elkander dekken en dat niet gevraagd wordt of men het eens is met de Redactie. Daarom neemt de Redactie ook geen enkel stuk, dat niet door haar geteekend is, voor haar rekening.

De „Geref. Kerkb. voor Zetphen enz.“:

Slechts merk ik op, dat er ontzaglijk veel beloofd wordt, multum (d.w.z. veel) niet direct multa (d.w.z. vele dingen). Zakelijk veel.

Hartelijk blij ben ik met dit blad. Het zou een onroer voor ons geref. volk zijn indien het niet kon bestaan.

Dit orgaan meent, dat ons blad een „reuzensucces“ moet worden; „anders zijn wij onzen naam niet waard“. Maar ik wil ook eens een pessimistischen toon laten hooren. En wel uit de „Hilversumsche Kerkbode“:

De vraag drong zich bij mij op: Welke plaats zal dit blad nu innemen? Voor geleerden schijnt het mij, leek, niet „geleerd“ genoeg en voor een „gewoon“ lezer niet eenvoudig genoeg. Vele artikelen in het eerste nummer zijn doorspekt met technische termen, die voor den eenvoudigen lezer niet te genieten en ook dikwijls niet te begrijpen zijn. Dat neemt natuurlijk niet weg, dat het proefnummer veel bevat, dat lezenswaardig is. Maar tenzij het blad in den goeden zin wat pikanter wordt, en den juiste toon treft, durf ik het geen lang leven te voorspellen.

Men ziet, wel een verschil met ander oordeel. In hoever de heer Frederik Kuiper Dzn., adresredacteur van deze kerkbode, de kerkelijke kaart van ons land kent, kan ik niet uitmaken. Wel kan ik hem geruststellen, dat ons blad niet van vreemde woorden zal overloopen. Maar ook zullen we er niet voor terugschrikken er enkele te gebruiken. Anders zouden we niet Gereformerd zijn. Immers, de Gereformeerde gebruikt in zijn kerkelijke taal nog al eens een uitheemschen term. Valt Reformatie ook niet daaronder? Trouwens, we zouden niet voor het volk schrijven, indien we alle vreemde uitdrukkingen meden. Men legge zijn oor maar eens te luisteren naar de gesprekken van den gewonen man. Hoeveel van anderen bodem komt daar niet in voor. Alleen sommige „geleerden“ hebben hun taal van vreemde bestandsdeelen gemixerd, of zij daarom altijd beter begrepen worden? Ook de heer Kuiper kan er niet geheel buiten. Hij gebruikt b.v. „technische term“. Maar is dat ook geen technische term? Natuurlijk zal het aan toelichting van vakterm en niet-Nederlandsche uitdrukking in ons blad niet ontbreken.

Er ware nog wel meer over deze zaak uit de Pers op te diepen.

Maar dit dunkt mij het belangrijkste.

Van zessen klaar.

Naar aanleiding van wat ik een vorig maal in deze rubriek opnam over „Getallen-goochelen“ ontving ik een schrijven van Dr. De Hartog, waarin hij meldt, dat hij in de Nieuwe Kerk de volksuitdrukking heeft toegelicht: „van zessen klaar“. Ds. Schilder, die op deze paard-passage aanmerking maakte, heeft ook van Dr. De Hartog een soortgelijk schrijven gekregen.

Men leest daarover in de „Geref. Kerkbode der classis Gorinchem“:

Ik heb Dr. De H. bericht, dat dit letterlijk onder zijn preek zoo uit zijn mond is opgeschreven. Op de waarheid van mijn bericht kan ik dus niets laten afdingen. Alleen acht ik me geroepen, van het schrijven van Dr. De Hartog melding te maken, omdat ik natuurlijk gaarne geloof, dat deze geheel te goeder trouw mij geschreven heeft, dat hij dus blijkbaar vergeten is, dat hij 't zoo gezegd heeft en dus achtend deze wel wat vreemde exegese niet meer voor zijn rekening neemt.

Ik zelf zou er niet aan gedacht hebben, deze woorden publiek te maken, indien niet de wijze, waarop Dr. De H. in zijn geschreven woord met de bijbelsche getallen te werk gaat, de hypothesen begrijpelijk maakte dat het hem hier in het gesproken woord eveneens ten volle ernst was. Dr. De H. schrijft toch ook wel dingen, die voor mij met de paard-exegese op één lijn staan.

Al handhaaf ik dus mijn bericht geheel, toch verblift het mij, deze nadere aanvulling te kunnen geven.

Hierbij teekent hij nog aan in een noot:

In een tweede schrijven erkent Dr. De H. dan ook de mogelijkheid van de juistheid van het bericht, mits dan de uitspraak beiden worde onder het oogpunt van „van zessen klaar“. Verschil blijft er dus in onze opvatting.

Of dit „van zessen klaar“ de zaak klaarder maakt betwifel ik. In elk geval kan de methode van Dr. De Hartog om de getallen te verklaren m.i. niet door den beugel.

Nu ik het toch over Dr. Hartog heb, kan ik niet nalaten iets aan te halen uit wat Ds. H. Bakels in zijn verschrinkelijk boek „Wij Ketteren“ (waarop ik in de Boekbespreking terug kom) aangaande hem heeft geschreven. Ds. Bakels, heeltemaal geen synthese-man, oordeelt vanzelf over Dr. Hartog, den op en top synthese-man, niet malsch. Hij noemt hem kortweg een huichelaar, omdat hij zich Gereformeerd noemt en modern zou zijn. Een kwalificatie, welke ik niet gaarne op Dr. Hartog zou toepassen, hoewel ik ook zijn van alles-en-nog-wat theologie moet veroordeelen.

Bakels dan laat Calvijn (erg luguber!) zich omkeeren in zijn graf en over Dr. Hartog klagen:

Nou, stel je voor, Daar heeft die Dr. Hartog, die verraderlijke „gereformeerde“, „volgeling“ van me (van je „vrienden“) moet je het maar hebben)... in 'n tijdschrift „Nieuwe Banen“ van Februari 1919... laten drukken, dat ook de Turksche koran in zekeren zin onfeilbaar is. Stel je voor! Is dat geen stinkend en godslasterlijk zeggen? De koran onfeilbaar? Hoe krijgt ie 't krummenikkel in 'n harsens! De koran onfeilbaar! De koran onfeilbaar! En ik heb altijd geleerd, dat Mohammed een „valsche profeet“ was, en dat de koran dus onzin en valsche profetieën bevat. En elk goed Calvinist heeft dat ook eeuwen geleerd. Vraag het Bogerman en Da Costa en Abraham Kuyper en den Kamper professoren Honig en Ridderbos en zoo maar.

Afgescheiden van den eigenaardigen vorm schuilt er in deze opmerking veel waar.

Nog iets over de Synode.

Gelukkig wandelde onze jongste Synode meer in Calvin's spoor.

Totnogtoe had „De Heraut“ geen beschouwing over deze vergadering gegeven. Nu echter vindt men daar:

De Generale Synode onzer Gereformeerde Kerken, die in de Augustus- en Septembermaand te Leeuwarden gehouden werd, heeft op uitnemende wijze zich van haar ernstige en moeilijke taak gekweten. Ze stond voor tal van hoogst belangrijke vraagstukken, die door verschillende particuliere Synodes op haar agendum waren gebracht. En al heeft deze Synode al deze vraagstukken niet terstond opgelost, — wat ook niemand van haar verwachtte, — zij heeft door hare beslissingen den weg gebaad om tot den noodigen uitbouw en ombouw te komen van onze Belydenis, Liturgie en Catechismus. In dat opzicht zal de Synode van Leeuwarden in de historie onzer Kerken als een der belangrijkste geboekt worden. Het verwijt, dat onze Kerken in het slop van het conservatisme dood waren geloopen, zal na deze Synode wel door niemand meer kunnen gemaakt worden. Er is gebleken, dat in onze kerken nog een krachtige geest woont, die de ernstige roeping der tijden verstaat.

Humor op de Synode.

Dat met een voorzitter als Ds. van der Munnik de gezichten niet altijd strak gespannen konden blijven, laat zich denken.

De „Asser Kerkbode“ verhaalt:

Er zijn soms wel aardige combinaties. Zoo waren er drie lieflijke broeders afgevaardigden. Ds. Meijering van Katwijk a. d. Rijn, Ds. Meijering van Delfzijl, en onderling Meijering van Groningen. Onder de Commissies was ook een vischcommissie, waarin op een der dagen zitting hadden de broeders-onderlingen Haring, Both en Snoek, hetgeen onder eenige vroolijkheid door den schalkschen praeses aan de vergadering meegedeeld werd.

Noemde hij ook niet de commissie voor artikel XIII (de verzorging der emeriti-dienaren) „Bethesda“, omdat naar het woord van wijlen Ds. Hoekstra de zaak der emeriteering 38 jaren krank heeft gelogen?

Gereformeerde Zijde.

Met een beetje meer humor mocht men ook wel de beruchte „Gereformeerde Zijde“ in „De Nieuwe Rott. Courant“ tegenover treden. Men moet zich over zijn schrijven niet enkel verontwaardigen. Daarvoor bestaat zeer zeker soms reden. Ik kan het mij zoo best verklaren, dat Marx in de „Groninger Kerkbode“ aldus zijn hart lichte:

Ik schreef u den vorigen keer, dat het besluit van de Synode inzake de kwestie-Netelenbos in de vrijzinnige bladen zeer scherp beoordeeld zou worden.

Men heeft daar schrijvers „van Gereformeerde zijde“. Als men niet liegt, zijn er in onze kerken enkele lieden, die voor een judaspenning de wereld inlichter omlrent de Gereformeerde kerken en haar datgene vertellen, wat zij graag wil hooren. Ik kan mij haast niet voorstellen, wat dit voor menschen moeten zijn. Hoe lang moet iemand zinken, hoe innerlijk onwaar moet iemand leven, om in de Gereformeerde kerken te blijven, waarin men niet thuis behoort, om de stof te vinden in vrijzinnige bladen verschillende dingen te kunnen overbrieven, die men bij de buitenwacht graag hoort. En dat natuurlijk, om voor dit werk een goeden stuiver te verdienen.

Toch geeft het niet minder pas om den ironischen toon van den Poortwachter in „De Ster“ aan te slaan:

Welnu, als gij dan nu maar wat inschikkelijk wilt zijn.

Mijnheer N. N. van Gereformeerde Zijde en zijn vrienden willen u dan heelmaal cultureel bijwerken, en zullen u niet meer uitlachen.

Naar de nieuwste mode willen zij u kleeden in de fijnste zijden stoffen.

„Kunstzijde!“ zegt ge?

„Mijnheer N. N. van Gereformeerde Kunstzijde!“ spot ge?

Ge doet mij schrikken. Zou het zoo zijn? van die lichtontvlambare stof, waarin een opera-dame onlangs, enkel door een lucifersvonk, den dood vond?

Neeu, maar dat zou vreeselijk zijn.

Eerst een kunstzijden jasje voor alle Gereformeerden van Mijnheer N. N., die nog Gereformeerd wil heeten.

Dan toevallig een voukje, zoo in het voorbijgaan, als hij een sigaret aansteekt van Mijnheer X. X., die heelmaal niet Gereformeerd wil zijn of heeten, omdat hij cultureel zoo veel fijner is bijgewerkt.

Dan alle kunstzijden jaszjes in brand. En dan van de dragers niets meer over, noch als Gereformeerden, noch als cultureelen. Ach!

„Leeken“-beweging

Werkelijk geheel en serieus te nemen is hij niet. Of wat dunkt u van dit schetsje der jong-Gereformeerden?

De beweging der jong-Gereformeerden is een beweging van leeken. (Men vergeve ons dezen term, die door een protestant eigenlijk niet gebruikt mag worden). Zij is speciaal een beweging van jonge menschen, die in zich voelen den drang om zich te onttrekken aan het juk, dat het Gereformeerde milieu hen op de schouders legt en dat hen verhindert deel te nemen aan het volle, rijke leven. Zij wenschen niet langer aan banden te liggen (ten behoeve van allerlei opvattingen in de Gereformeerde kringen, die niet anders zijn dan menselijke vindingen en die niets te maken hebben met den geest van het evangelie. De kwesties waarom de Gereformeerden zich steeds zoo druk kunnen maken, kunnen hen bitter weinig schelen. Voor het isolement, waarin de leidslieden der Gereformeerde kerken hun volgelingen zoo gaarne willen houden, voelen zij niets. Integendeel, zij willen samenwerking met andere, niet-Gereformeerde stroomingen. Plaatsen de ouderen altijd op den voorgrond, wat hen van anderen scheidt, de jongeren zoeken wat zij met anderen gemeen hebben. Zij zoeken synthese.

Nu zal men wel zeggen, dat het streven der jong-Gereformeerden vang is, dat hun beweging nog geen bepaald doel heeft, dat hun (theologische) zwak is, dat zij allicht van het orthodoxe standpunt zullen afglijden enz. Wij geven dat alles toe. Men moet echter bedenken, dat het hier een beweging geldt, die nog in haar opkomst is en die er nog geen bepaalde beginselverklaring op na houdt. Tot dusver is haar optreden meer negatief dan positief.

Wij zouden te ver gaan, als wij de jong-Gereformeerden gingen indeelen bij de ethischen, maar zij vertoonen ongetwijfeld veel overeenkomst met deze groep. Er is echter ook onderscheid. De ethischen zijn speciaal een verzameling van predikanten. Zeker, zij hebben hun volgelingen in de gemeente, maar het overgrote deel van het gehoor van de ethische predikanten beschouwt zich als orthodox in den gewonen zin van het woord, en breekt zich het hoofd niet over het theologisch standpunt zijner predikanten. De jong-Gereformeerden zijn echter heelmaal geen dominee-partij. Als niet-theologen hebben zij tot dusver nog niet de gelegenheid kunnen vinden om hun theologisch standpunt te formuleeren. Eigenlijk hebben zij daarover nog niet nagedacht. Hun streven is geboren uit den drang om vrij te worden van den druk van kerkoraden en al wat daarmee samenhangt. Zij vinden geen bevrediging meer in de geestelijke spijs, die de kerkbodes haar lezers voorziet en zoeken nu op eigen gelegenheid, zonder toezicht van dominee's en onderlingen, naar iets anders, dat hun geestelijke honger kan stillen. Aan zichzelf overgelaten, zonder het toezicht van den waarschuwend herder, komen zij tot de ontdekking, dat er, ondanks de waarschuwingen der leidslieden, ook elders voedsel te vinden is. Zij gaan nu naar hartlust hun gang, zich niet bekommende om theologische standpunten en dergelijke dingen meer. Wij achten het heelmaal niet erg, dat de jong-

Gereformeerden het vooralsnog moeten stellen zonder theologen, die hun streven zouden kunnen afbakken. Wij vreezen daarvan maar oeneenigheid. Wij weten maar al te goed, dat, als men in ons dierbaar vaderland aan het theologiseeren gaat, de ellende niet te overzien is. Wij verwachten van het streven dezer leeken juist iets, omdat het tot nu toe vrij gebleven is van al te nauwkeurige theologische precisering.

Kan hier een ernstig man aan het woord zijn? Zijn betoog komt hierop neer: geen deskundige voorlichting a. u. b.

Zou hij de tolk zijn van een stiekum-clubje, dat zich „jong-Gereformeerden“ noemt, even stiekum als hij zelf?

Zelfs dat kan ik niet aannemen.

In elk geval is hij niet de tolk der jongeren onder ons.

Belijdenis-uitbouw.

Om nog even tot de Generale Synode terug te keeren. In „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ kroniekt Dr. Ferwerda daarover. Het doet hem weldadig aan, dat onze Kerken den moed hebben, zich tegenover de dwalingen van onzen tijd klaarheid uit te spreken en positie te nemen. Hij vermoedt, dat enkele heel-gebakken zullen meesmuilen over den tijd van zes jaar, welke deze uitbouw vermoedelijk noodig zal hebben.

Maar hij stelt daartegenover:

Welnu, wij gunnen onzen vijf broeders de zes jaren van harte. De Kerk van Christus leeft niet bij den waan van een dag. Van veel schuim dat in onze geestelijk sterke bevoerde wateren naar boven komt, moet eerst rustig afgewacht, wat voor bezinsel het achterlaat. Van veel meer belang dan dat er met zenuwachtigen spoed gewerkt wordt, is dit, dat onze kerken den ontzaglijken nood en de dreigende gevaren van dezen tijd zoo leeren verstaan, dat ze in verootmoediging voor God bij Hem zoeken verdieping en versterking van het leven des geloofs. Anders zou de arbeid der vijf mannen hoe uitnemend zij gekozen mogen zijn, met lamheid geslagen blijven. Geve God, dat zij, bij een diep besef van hun groote verantwoordelijkheid, gedragen mogen worden door het gebod van alle oprechte belijders.

HEPP.

VRAGENBUS.

Zal in „De Reformatie“ ook een Vragenbus worden opgenomen? Die vraag werd gesteld in de vergadering, op welke het plan voor ons blad in elkaar is gezet.

Eerlijk gezegd — er waren nog al enkele bezwaren. Wat de Vragenbussen der verschillende bladen te lezen geven, is nu niet altijd verheffende lectuur. De vragen zijn vaak zeer onbemiddig. En bij voorkleur schijnen ze te worden opgezonden door personen, die moeite hebben in eigen kring, die iets willen doen, waar hun omgeving tegen opkomt en die dan via de Vragenbus gelijk hopen te krijgen.

Ergoer nog — gebeurt het niet vaak, dat men via de Vragenbus zijn dominee, zijn schoolmeester een deuk beproeft te geven? Die heeft dit of dat gezegd, men is er van overtuigd, dat het niet juist is en men zal hem wel krijgen, de krant is er goed voor!

Maar niet alleen de vragen, ook de antwoorden staan niet altijd op hoog peil. Trouwens — je zal er voor zitten om op alle mogelijke vragen een antwoord te moeten geven en daarbij nog oppassen om niet door onvoorzichtigheid en onwetendheid onbedoeld een ander te krenken!

Indien de Vragenbus dan ook een karakter moest vertoonen, als boven bedoeld, dan zou er zeker geen in „De Reformatie“ zijn gekomen.

Maar er bestaat ook een andere mogelijkheid.

„De Reformatie“ wil ouden en jongen voldoen, maar toch niet het minst ook iets geven aan de jongeren onder ons.

En die loopen vaak met ernstige vragen om, die hen werkelijk benauwen, waar ze geen raad mee weten. Soms zijn dat oude vragen, waarop al lang een antwoord gegeven is, maar ze kunnen het niet. Soms ook zijn het vragen van dezen tijd, opgekomen uit de moeilijkheden van het leven.

Zulke vragen worden eigenlijk het best beantwoord in een persoonlijk gesprek, waarin men praten kan met elkander, over en weer nieuwe tegenwerpingen maken en pogen op te lossen.

Niet ieder echter is in de gelegenheid om in zijn naaste omgeving iemand te vinden, met wien hij eens praten kan. Niet ieder wil weten, dat hij of zij rondloopt met die vragen.

Welnu, men zende zulke vragen naar „De Reformatie“ en we zullen trachten een antwoord te geven.

Maar men kome ons niet aan met vragen, of men op Zondag dit mag doen, of Dr. N. wil goed deed met L. Zondag dat te zeggen, of de onderlingen op het huisbezoek niet daarop hadden moeten wijzen.

De ruimte in „De Reformatie“ is te kostbaar om op zulke dingen in te gaan.

Men rekene er ook mee, dat het gaan moet om vragen van algemeen belang, waarvan men met recht verwachten kan, dat ze vele lezers zullen interesseeren.

Dit over de vragen in het algemeen.

Nu nog iets van meer formeelen aard. De beide redacteuren, die de Vragenbus voor hun rekening hebben genomen, hebben een kleine verdeling gemaakt. Vragen over uitlegging van het Oude Testament, Ethiek, Praktijk van het ambtelijk en kerkelijk leven, bepaald ook de armverzorging, dan vragen over literatuur en muziek zende men Dr. J. C. de Moor, P. C. Hooftstraat 111, Amsterdam. Kwesties inzake het N. T., dogmatiek, schilderkunst, bouwkunst, etc. zende men aan ondergetekende, Amsteldijk 83, Amsterdam. Dit schema is natuurlijk verre van volledig, maar het kan toch eenigermate tot gids strekken.

Buitendien sluit men een postzegel in. Het kan immers noodig of wenschelijk zijn een vraag door te zenden aan een der andere medewerkers van „De Reformatie“. Ik denk inzonderheid aan vragen liggende op natuur- en geneeskundig gebied. En in elk geval moet het antwoord naar de drukkerij worden gezonden.

Zoo wenschen we dit deel van den arbeid te beginnen, opdat ook daardoor onder den zegen des Heeren „De Reformatie“ ten zegen zij.

F. W. G.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

De Reformatie en de Vrouw.

Twee- en dertig mannen hebben met koenen moed de leiding van „De Reformatie“ ter hand genomen. Acht men „Reformatie“ mogelijk zonder „de vrouw“? Of heeft het conservatisme iemand parten gespeeld, toen 'er om ging, de reformatische gedachte in dezen praktisch uit te werken?

Er was toch zeker wel 'enkele, wier schouders opwaarts zouden reiken tot ongeveer gelijke hoogte als de kleinste van deze allen.

Een „Reformatie“, die haar eenige vrouwelijkheid ontleent aan het woordenboek van De Vries en Te Winkel, had men liever — meer consequent schoon minder gracieus — „Reformatior“ moeten noemen.

REFORMATA.

(Mogen wij de geachte inzender troosten, dat hierover reeds vóór lang werd gesproken? De lijst der medewerkers is nog niet „af“ Red.)

Sikkel-fonds.

Het bericht, dat de Commissie tot huldiging van de nagedachtenis van Dr. Sikkel besloot, dit te doen door het uitgeven en verspreiden van zijn schriftelijke arbeid, trekt de aandacht, en is door velen met sympathie vernomen. Vooral omdat daarmee eens gebroken is met de manie, die in onze Gereformeerde kringen al aardig ingang begon te vinden, n.l. om predikanten na hun overlijden te eeren door een monument op hun graf te plaatsen. Telkenmale kan men in onze Christelijke bladen de aankondiging lezen, dat er voor een huldigend predikaat (of onderwijzer) gelden voor een grafsteen worden verzameld. Juist dit algemeene maakt, dat er niets onderscheidens mee wordt uitgedrukt, en dat de familie verzoekt, om van een eventueel grafsteen verschoond te blijven. In zijn overdriving herinnert deze monumentmanie aan een verschijnsel, dat vroeger vaak in onze kringen voorkwam, n.l. dat men als compliment aan den spreker hem verzocht, om zijn gehouden referaat door den druk te conserveeren en te vertoonigvuldigen; wel eens tot schrik van de ingewijden.

Bevreemdend is deze gedenkteken-bevlieging in onze Gereformeerde kringen wel. Vanouds waren ze geen voorstanders om de graven hunner profeten te versieren. Calvin's graf is zelfs niet eens te vinden, en de muur der Reformatie te Genève is er waarlijk niet gekomen door de bijdragen der Hollandse Calvinisten.

! Dat het bovenstaande niet bedoelt iets te zeggen ten nadeele van de gepaste vereering van mannen, die zich in bijzonderen zin onderscheiden hebben, maar uitsluitend de strekking heeft, om overdriving in dezen te hekelen, heeft elk goed verstaander wel begrepen.

(Voor deze rubriek eigenlijk iets te lang. Kan men wat men te zeggen heeft niet in 15 regels druksamen vatten, dan bewande! men liever den weg van het „Ingezonden Stuk“.)

Red.)

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Fijnaart H. Mooihuizen, cand. te Rotterdam.
Lekmond E. J. van Voorst te Numansdorp.
Meeden H. Drenth te Leimuiden.
Nieuwerkerk a. d. IJssel, S. van Laeuwen te Houwerzijl.
Niezijl O. Boersma te Koudum.
Ouderkerk a. d. IJssel H. Mooihuizen, cand. te Rotterdam.
Reeuwijk-Sluiswijk H. Mooihuizen, cand. te Rotterdam.
Tienhoven A. Boekenooien te Apeldoorn.
Vorden C. A. van Nood te Lopik.
Zalk J. Dekker te Ambt-Vollenhove.

Aangenomen naar:

Gasselternijveveen J. S. Schaafsma te Opeinde.

Bedankt voor:

Fijnaart E. J. van Voorst te Numansdorp.
Krommenie J. H. Jonker te Voorburg.
Meliskerke B. Meijer te IJerske.
Poortvliet Prof. Dr. S. O. Los te Potchefstroom.
Stadskanaal W. Bouwman te Leiden.

Afscheid van:

Donsburg door J. L. Jaspers. Tekst Lukas 17: 32.

Intrede te:

Amsterdam door J. L. Schouten. Tekst 1 Cor. 1: 30—31.

Woudsend door W. M. te Cointre. Tekst 1 Petri 4: 11.

Peremptoir Onderzoek. Door de classis Middeldburg werd cand. I. K. Wessels, beroepen pred. te Veere, peremptoir geëxamineerd, en met algemeene stemmen tot den dienst des Woords toegelaten.

Kerkbouw. Te Zwolle besloot de kerkeraad tot stichting van een fonds voor kerkbouw.

— Het kerkgebouw der gemeente te Tijnje (Fr.) wordt te klein. Het plan bestaat, een grooter gebouw van gewapend beton te stichten.

Onderlingen-Conferentie. In de classis Rotterdam zal 20 October een onderlingen-conferentie worden gehouden, en wel te Rotterdam. Da G. Wielenga hoopt aldaar o. a. te refereeren over „Het Huisbezoek“.

De Prov. Diaconale Conferentie van Friesland zal D. V. worden gehouden op 14-dezer te Leeuwarden.

CHRISTELIJK GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:

Leerdam D. Driessen te 's-Gravenzande.
Zierikzee A. H. Hilbers te Enschede.

Bedankt voor:

Vlaardingen J. P. Moering te Barendrecht.

Afscheid van:

Zierikzee door J. Wisse. Tekst Hand 21: 14b.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Tweetal te:

Dordrecht, H. Kievit Jz. te Veenendaal en J. Praanje te Barneveld.
Gouda, A. Verhagen te Dirksland en J. Overduin te Moerapelle.

Intrede te:

Werkendam door G. v. Reenen. Tekst 2 Petr. 1: 19.

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK.

Vierstal te:

Zuidwilde (Dr.) D. J. van Dijk te Steenwijkerwold, H. van Dijk te Gieterveen, L. Plette te Culmborg, en Th. H. Tonsbeek te Bourlange.

Drietal te:

Kralingen, K. J. v. d. Berg te Ermelo, B. v. d. Wal te Barneveld en D. E. J. Hupkes te Winswerad.

Beroep
Benthuis
Brumsum
Delft C.
Eemnes-B.
Elspelt I.
Goudswa
Hilversum
Kamperla
Lent B.
Lutten a.
Purmerla
Polabroel
Usselo I.
Voorburg
Vuurste
Waarder
Noord-Zi
Zuid-Zij
Zuid-Bel
Zwamm

Aa
Hoofdpi

Tot ons
wenschten,
dit blad.
hieraan wi
ning, welk
volgende t
en 110.—
N.B. Naar
18.
20.
een
zijn
30.
niet

NAAN
HYPO
Archime

Mr. J. A.
W. DE V

De Maat
ook SPA/
uitkeeren

Voor hie

LEVEN

ged

Dr. A. F.

Pri
Leont z

UITGA

„D

Vraagt